Nirvana :)

Americká kapela v zložení Kurt Cobain, Chris Novoselic a Dave Grohl sa stala obľúbenou na začiatku deväťdesiatych rokov dvadsiateho storočia, ktorý sa niesol v znamení utíchajúceho záujmu o rockovú hudbu. Spolu s ďalšími kapelami dokázala opäť spopularizovať nielen rock, ale predovšetkým formujúci sa rockový prúd grunge (reprezentovaný okrem Nirvany napríklad skupinami Alice In Chains či Pearl Jam). Za obdobie svojej existencie vydala Nirvana štyri štúdiové albumy, z ktorých najúspešnejším bol bezpochyby *Nevermind*. Faktom je, že v nahrávkach Nirvany nebadať výraznejší umelecký vývoj. Hoci kapela mala po vydaní posledného albumu *In Utero* v úmysle hudobne napredovať, skladať kompozične zložitejšie piesne a pokúsiť sa experimentovať; tieto plány neboli nikdy zrealizované z dôvodu predčasnej smrti speváka, skladateľa a textára Kurta Cobaina. Napriek tomu možno bez zveličovania vyhlásiť, že Nirvana ovplyvnila rockovú scénu ako máloktorá kapela a jej skladby patria medzi rockovú klasiku.

Aberdeen leží v americkom štáte Washington asi stoosem míľ od Seattlu. V prvej polovici dvadsiateho storočia bolo mesto dosť rušné. V šesťdesiatych rokoch v ňom už však vládol relatívny pokoj. Vtedy sa tu usadili manželia **Donald** a **Wendy Cobainovci**. Vo februári 1967 sa im narodil syn. Dostal meno **Kurt**. V útlom veku bola uňho zistená bronchitída, hyperaktivita a mierna skolióza, musel teda brať rozličné lieky. Napriek tomu takmer permanentne sršal veselosťou. Bol nadšený, keď ho príbuzní viedli k hudbe. Sprvoti síce nemal dosť trpezlivosti učiť sa hre na gitaru, trieskal však do malej bicej súpravičky (ak nebola naporúdzi, bubnoval na čokoľvek iné) a ustavične spieval. Obľúbil si najmä Beatles. „*Bol som šťastným dieťaťom,*“ spomínal po rokoch Kurt. No všetko sa zmenilo, keď mal osem rokov. Jeho rodičia sa rozviedli a žili oddelene so svojimi novými partnermi. Kurt striedavo býval u otca i u matky, potom pendloval medzi ďalšími príbuznými. Náhla zmena ho zasiahla. Strácal sebavedomie, bol uštipačný, ironický a drzý, ba až agresívny. Začal fajčiť marihuanu. Iste aj tento nečakaný zvrat spôsobil, že sa v ňom prebudil záujem o tvrdšiu hudbu. Mal rád Queen a Led Zeppelin, pozdávali sa mu Kiss, Black Sabbath, AC/DC... Napokon skrz-naskrz prepadol punk-rocku reprezentovanému kapelami ako napríklad Black Flag. Poctivo cvičil na gitaru, skúšal skladať vlastné piesne. Avšak zatiaľ čo hudba ho priťahovala čím ďalej, tým väčšmi; iné veci ho skôr odpudzovali. Zvykol si chodiť poza školu. Hoci dobre maľoval, odmietol štipendium na umeleckej škole. Snažil sa pracovať, nijaká práca ho však nebavila a na nijakom pracovnom mieste dlho nevydržal (istý čas vraj robil inštruktora plávania pre malé deti, čo sa mu celkom rátalo). Chcel sa venovať hudbe a tým si zarábať. Zúčastnil sa konkurzu na gitaristu do miestnej kapely Melvins. Neuspel. No okolo Melvinov sa neprestal obšmietať. Keďže obyčajne strpeli na svojich skúškach malé množstvo divákov, chodil sa dívať (a počúvať). Tak spoznal **Chrisa Novoselica**.

Chris sa narodil 16.5.1979 v Comptone v Kalifornii. Do Aberdeenu sa presťahoval v roku 1979. Jeho rodičia boli chorvátski emigranti. (Pôvodná chorvátska obdoba jeho mena znie Krist, zväčša však používal americkú variantu Chris.) S Kurtom Cobainom sa skamarátil pomerne rýchlo, nakoľko mali podobné záujmy (oboch fascinovala rovnaká hudba, obaja hrali na hudobný nástroj) a navyše ani jeden z nich nemal ozajstného priateľa.

V zime 1985 založil Kurt so svojimi kamarátmi **Gregom Hokansonom** a **Dalom Croverom** kapelu, ktorú pomenoval **Fecal Matter**. Na magnetofón požičaný od Kurtovej tety síce stihli nahrať niekoľko vlastných skladieb, ale zanedlho sa rozpadli. Kurt pustil nahrávky Chrisovi, ktorý súhlasil, aby založili novú kapelu. Kurt hral na gitaru a spieval, Chris hral na basgitaru. Vystriedali viacero hráčov na bicie nástroje, až miesto bubeníka definitívne obsadil **Chad Channing**. Usilovne cvičili, skúšky mali často u Chrisovej priateľky Shelli. Vystupovali pod rôznymi názvami, no Kurt nakoniec vybral meno **Nirvana** (Vtedy sa mu zdalo originálne a výstižné, ale s odstupom času, keď už bola Nirvana slávna, sa mu názov taký úžasný nezdal. Vravel: „*Je to priveľmi tajomné, nejasné, zamotané...*“).

Začiatkom roku 1988 Kurt prenajal jedno z najlacnejších seattleských nahrávacích štúdií, aby Nirvana nahrala demo. To následne rozposlal do niekoľkých vydavateľstiev. Odozvy sa však nedočkal. Našťastie sa na ktorési ich vystúpenie prišli podívať **Bruce Pavitt** a **Jonathan Poneman**, ktorí práve rozbiehali vlastné nezávislé vydavateľstvo **Sub Pop** špecializované predovšetkým na formujúci sa seattleský rockový prúd, neskôr známy ako grunge. Ponúkli členom Nirvany možnosť nahrať singel. Jasné, súhlasili! Singel v obmedzenom náklade vyšiel 11. júna 1988 a obsahoval Kurtove autorské piesne ***Love Buzz*** a ***Big Cheese***. Kurt si od neho veľa nesľuboval. No keď zistil, že skladbu *Love Buzz* hrá miestne rádio, bol vo vytržení. Ľudí na vystúpeniach Nirvany pomaly, lež isto pribúdalo. Kapela absolvovala menšie turné. Dovtedy Kurt hral len preto, že ho to bavilo

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

a zarobil si pri tom hŕstku peňazí, aby sa uživil. Tu si však uvedomil, že by v hudbe s Nirvanou mohol dokázať aj čosi závažnejšie, než len vystupovať po kluboch. Preto sa rozhodol so Sub Popom nahrať celý album. Nahrávanie prebehlo v decembri 1988. Kurt ako skladateľ mal v talóne dostatok skladieb, musel však rešpektovať obmedzenia zo strany Sub popu. Nirvana nesmela priveľmi experimentovať a piesne nemohli byť priveľmi uhladené. Sup Pop mal jednoducho presne určenú cieľovú skupinu poslucháčov a nemohol si dovoliť riskovať. Pokiaľ ide o texty, Kurt priznal, že nie sú nič extra. Väčšinu z nich spísal len narýchlo, daktoré priamo v štúdiu, tesne pred nahrávaním. Album dostalo názov ***Bleach***. Obsahuje výrazné a chytľavé gitarové riffy (*Blew*, *Love Buzz*, *About a Girl*), objavujú sa i náznaky neskoršieho Kurtovho talentu spájať nápadité melódie s agresiou (*Paper Cuts*) a samozrejme, nesmú chýbať skladby reprezentujúce grunge (podľa Pavitta a Ponemana je temer dokonalou predstaviteľkou grungu skladba *School*). *Bleach* vyšiel v júni 1989 a prekvapivo dobre sa predával. Nirvana urobila veľký krok vpred. Odohrala ďalšiu sériu koncertov, ktorá bola v istých ohľadoch zlomová. Získala ďalších fanúšikov. A začali po nej poškuľovať väčšie vydavateľské firmy.

Počas koncertnej šnúry sa Kurt zoznámil s **Courtney Love** (takisto začínajúcou hudobníčkou). Spočiatku si od seba držali odstup, no bolo zrejmé, že sú si navzájom sympatickí. Začali sa pravidelnejšie stretávať. Chris a Shelli sa medzi koncertmi zosobášili.

Kurtovi sa protivili metalisti so starostlivo zostrihanými a naondulovanými vlasmi a strojení rockeri v kožených bundách. Videli sa mu pokryteckí, lebo viac ako o hudbu sa zaujímali o svoj vzhľad. On zvyčajne chodil s neumytými vlasmi, ktoré mu padali na plecia, v zamastenej košeli alebo svetri a v roztrhaných nohaviciach – a nezmenil to ani keď sa stal slávnym (Ani Chrisovi strojení metalisti neboli veľmi sympatickí, ale nedával to najavo tak ostentatívne ako Kurt.).

Na konci jedného z nie veľmi vydarených vystúpení Kurt v amoku rozbil svoju gitaru. Neskôr sa to zopakovalo, ale nástroj okrem Kurta zničil aj Chris. Nešlo však o žiadnu frajerskú pózu, chalani si tak vybíjali svoju agresivitu. Postupne sa ničenie nástrojov na konci vystúpenia stalo rutinou a akýmsi poznávacím znamením Nirvany. Celé to však malo jeden závažný nedostatok – kapela ani zďaleka nemala toľko peňazí, aby si mohla dovoliť kupovať na každý koncert nové nástroje, nuž nezriedka hrala na zničené. Pravdou je však tiež fakt, že ani tá trocha peňazí, ktorú Nirvana hraním zarobila, sa vo vreckách jej členov dlho neohriala – spravidla ich minuli na cigarety a alkohol.

Chris sa s Kurtom vďaka dlhým hodinám spoločného hrania a cestovania ešte väčšmi zblížil. Obaja si uvedomili, že Chad sa pre kapelu veľmi nehodí, že zmýšľa celkom inak (priznal to aj Chad sám). Medzitým sa zoznámili s Davom Grohlom, ktorý po Chadovom odchode z kapely prejavil záujem obsadiť jeho miesto. A keď ho videli hrať, nebolo pochýb. Dave bol presne takým bubeníkom, akého Nirvana potrebovala.

Kurt dlhšie váhal, či pokračovať v načatej ceste. Vedel, že ak chce kapela napredovať, malá spoločnosť ako Sub Pop jej nepostačí. Cítiac sa ako zradca, vysvetlil Pavittovi a Ponemanovi, že zamýšľa zmeniť vydavateľa. Pochopili a nič Nirvane nezazlievali. Kapela v zložení Kurt, Chris a Dave rokovala s niekoľkými vydavateľstvami, až sa rozhodla pre **Geffen/DGC**. Nahrávanie albumu pod záštitou nového vydavateľa prebiehali v máji a júni 1991 v štúdiu **Sound city** v Los Angeles. Skladby sa síce nesú v duchu, ktorý predznamenal už *Bleach*, ale sú starostlivo obrúsené tak, aby vyhoveli väčšinovému vkusu. Kurt si ešte pred nahrávaním založil zošit, do ktorého zapisoval svoje básne a verše, ktoré mu napadli, aby ich neskôr mohol využiť v piesňach. Texty sú teda tentoraz oveľa prepracovanejšie. Kurt v nich opisuje udalosti, ktoré zažil alebo o ktorých počul. Inšpiruje sa zážitkami z Aberdeenu. No hovorí aj o veciach, ktoré ho trápia. V piesni *In Bloom* sa latentne vysmieva „fanúšikom" Nirvany, ktorý síce navštevujú jej koncerty, pospevujú si jej pesničky a hrajú sa pri tom na drsných rockerov, ale neobťažujú sa pochopiť, čo sa kapela snaží povedať.

He's the one Who likes all our pretty songs And he likes to sing along And he likes to shoot his gun But he knows not what it mean Knows not what it mean

On je z tých

Ktorí majú radi všetky naše pekné piesne

A rád si ich pospevuje

A rád strieľa zo svojej pištole

Ale nevie, čo to znamená

Nevie, čo to znamená

(In Bloom)

Kurt často používa protiklady, ktoré majú spolu s hudbou vystupňovať napätie.

A mulatto An albino A mosquito My Libido Yeah!

Mulat

Albín

Komár

Moje libido

Hej!

(Smells Like Teen Spirit)

Come As you are As you were As I want you to be As a friend As a friend As an old enemy Take your time Hurry up…

Príď

Taký, aký si

Taký, aký si bol

Taký, akým chcem aby si bol

Ako priateľ

Ako priateľ

Ako starý nepriateľ

Nenáhli sa

Poponáhľaj sa…

(Come as you are)

Pravdou je, že aj na tomto albume zopár textov vzniklo narýchlo. Kurt len povyberal zaujímavé verše zo svojho zošita alebo vedľa seba nasúkal výroky, ktoré ho niečím upútali. Keď sa ho pýtali na ktorúsi pieseň, odvetil: „*Tá nie je o ničom. Absolútne o ničom.*“ Tým však mieni skôr, že pieseň je zdanlivo nezmyselná pre väčšinu poslucháčov. Lenže nemu zmysel dáva. Ku príkladu: istý čas si vraj rád predstavoval, že pochádza z vesmíru a jeho rodičmi sú mimozemšťania, no on je z akéhosi neznámeho dôvodu nútený žiť na Zemi. Do skladby Territorial Pissings teda vložil slová:

When I was an alien…

Keď som bol votrelcom…

(Territorial Pissings)

Popri nahrávaní sa Kurt ďalej stretával s Courtney. Tesne pred vydaním albumu už spolu prakticky chodili.

Počas prác na albume Kurt a Dave videli dokument o pôrode pod vodou. Kurtovi vzápätí napadlo: „Čo keby bol na obale albumu záber batoľaťa pod vodou?“ A žartom nadhodil, že by sa mohlo načahovať za dolárovou bankovkou na rybárskom háčiku. Jeho nápad sa ujal. Záber bol interpretovaný rozlične, podľa Kurta však má symbolizovať stratu detskej nevinnosti. Album dostal názov ***Nevermind*** a vyšiel 23. septembra 1991. Krátko potom bol nakrútený videoklip ku skladbe ***Smells Like Teen Spirit***. Kurt, pravda, očakával, že *Nevermind* bude oveľa úspešnejší než *Bleach*, ale to, čo sa stalo, by nebol predpokladal ani v najdivokejších predstavách. Album sa predával rýchlosťou blesku, šplhal sa vyššie a vyššie v rebríčku najobľúbenejších albumov. Hudobná stanica MTV jednostaj hrala *Smells Like Teen Spirit*.

Nirvana absolvovala náročné turné naprieč Európou a koncertovala aj doma, v Spojených štátoch. Prvý raz okúsila, aké je to hrať na veľkých festivaloch. Nie však ako jedna z mnohých kapiel, ale ako hlavný bod programu.

Všetko sa zmenilo. Úspech si vyberal svoj tribút. Členovia kapely boli nútení poskytovať niekoľko interview denne. Ustavične sa opakujúce otázky ich neraz privádzali do zúfalstva. Na ulici ich poznávali húfy fanúšikov. Ktosi poznamenal, že nirvanománia silne pripomínala beatlemániu. Predsa tu však bol drobný rozdiel. Zatiaľ čo v Beatles boli hviezdami všetci štyria členovia, v Nirvane bol najviac žiadaný Kurt ako spevák a skladateľ. Záujem o Chrisa bol o čosi menší. Dave bol nejnenápadnejším členom. Obyčajne sa mohol prechádzať mestom bez toho, že by ho niekto obťažoval. Ak chcel sa chcel na prechádzku vydať Kurt, musel sa rozličnými spôsobmi maskovať – často volil čiapku s dlhočizným šiltom v štýle Holdena Caulfielda – no ani to mu nezaručovalo, že ho nik nespozná. Trpel. Hektické týždne plné vystúpení a rozhovorov ho ničili. Prejavili sa uňho problémy so žalúdkom – už dávnejšie mal slabšie bolesti, nevenoval im však väčšiu pozornosť. Ale teraz začali byť neznesiteľné.

Spolu s Courtney Kurt vyskúšal heroín – viac-menej zo zvedavosti. Na svoje prekvapenie zistil, že po jeho užití bolesti ustupujú. Začal si drogu pichať pravidelne. Snažil sa nevypestovať si závislosť, chcel len utíšiť žalúdok. Závislým sa však stal. A Courtney spolu s ním. Pokúšali sa liečiť, ale bez úspechu. Kurt dospel až do štádia, keď za heroín míňal 400 dolárov denne. Prestával komunikovať s okolím, vzťahy v kapele sa rúcali. Chris tiež viedol vlastný boj – usiloval sa zbaviť alkoholovej závislosti.

Dňa 11. januára 1992 Nirvana vystúpila v populárnej televíznej šou **Saturday Night Live**. Krátko potom Courtney zistila, že je tehotná. Kvôli dieťatku bola rozhodnutá prestať s heroínom, čo sa jej aj podarilo. Rovnaký zámer mal i Kurt, ale jeho závislosť bola oveľa silnejšia ako Courtneyina. Navyše aj bulvárni novinári vyčmuchali, že užíva heroín. Na stránkach novín sa diskutovalo o jeho zdravotnom stave. Hoci Kurt bojoval s drogou, neprestával byť umelecky činný. Maľoval a napísal veľa skladieb. Vo februári sa Kurt a Courtney v tichosti zosobášili na Havaji.

Dňa 18. augusta 1992 Courtney porodila dievčatko. S Kurtom mu vybrali meno Frances. Narodenie dcéry Kurta primälo pozbierať posledné zvyšky síl a pokoriť závislosť.

Koncom roka Nirvana odletela do Anglicka, aby zakončila festival **Reading 1992**. Kurt sa na pódium nechal priviesť na invalidnom vozíku. Na hlave mal blonďavú parochňu a oblečený bol v dlhom nemocničnom plášti. Roztrasene vstal z vozíka, zachripel do mikrofónu pár veršov a zvalil sa na zem, naširoko roztiahnuc ruky. To bola jeho odpoveď na otázky o jeho zdravotnom (a psychickom) stave. Potom vstal, vzal gitaru a začal hrať pieseň *Breed*. Skalní fanúšikovia svorne tvrdia, že to bolo jedno z najlepších nirvanovských vystúpení vôbec.

Dňa 15. decembra vyšiel Nirvane album *Incesticide*, ktorý obsahuje skladby, čo sa nedostali na predchádzajúce dva albumy.

Kurt sa zoznámil so Stevom Albinim, ktorý produkoval viacero jeho obľúbených albumov. Albini súhlasil, že Nirvane pomôže s novým albumom. Nahrávanie začalo vo februári 1993 a vydavateľstvo doň nezasahovalo. Vďaka tomu majú nahrávky oveľa surovejší a neuhladenejší zvuk ako na *Neverminde*. Ako obvykle, Kurt je autorom väčšiny piesní. Poznať, že pokročil nielen ako skladateľ, ale aj ako textár. Zaujímavou je pieseň *Rape me* (*Znásilni ma*), ktorú možno chápať ako odkaz otravným novinárom, ale aj dotieravým fanúšikom. V *Heart-shaped box* Kurt majstrovsky spojil nápaditú melódiu s agresívnym refrénom. *Scentless Apprentice* vznikla spoluprácou všetkých členov kapely, text je inšpirovaný románom *Parfum* od Patrika Süskinda. Možno nájsť aj jednoduchšie skladby, ktoré sú viac-menej len punk-rockovým besnením (*Tourette´s*). Klenotom je záverečná *All Apologies* s jemným lyrickým textom. Kurt síce tvrdil: „*Text All Apologies? Ten nie je o ničom, absolútne o ničom...*“ Jeho slová, samozrejme, treba opäť brať s rezervou.

What else should I be All apologies What else should I say Everyone is gay What else could I write I don't have the right

What else should I be All apologies

Čím iným by som len mohol byť

Veľmi sa ospravedlňujem

Čo iného by som len mohol povedať

Každý je príjemný

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Čo iného by som mohol napísať

Nemám právo

Čím iným by som len mohol byť

Veľmi sa ospravedlňujem

(All Apologies)

Pôvodne sa mal album volať ***I Hate Myself and Want to Die*** (*Nenávidím sa a chcem zomrieť*). Keď sa totiž Kurta niekto opýtal, ako sa má, zvykol sa ironicky uškrnúť a sucho odvetiť: „*Nenávidím sa a chcem zomrieť...*“ Napokon po námietkach vydavateľstva i Chrisa uznal, že je to prehnané a album nazval ***In Utero*** (*V maternici*) – čím chcel asi naznačiť, že by sa rád vrátil do detstva, najradšej sa schúlil v maternici.

In Utero vyšiel 14. septembra 1993. Nešiel na odbyt tak ako *Nevermind*, no nebol ani prepadákom (Dnes fanúšikovia Nirvany nezriedka vravia, že In *Utero* je lepším albumom ako slávny *Nevermind.*). Kapela bola vcelku spokojná. Kurta opäť začal trápiť žalúdok, ale k heroínu sa už neuchýlil. Nirvana si robila plány, Kurt zamýšľal viac hudobne experimentovať, skladať kompozične zložitejšie piesne.

Dňa 8. apríla však svet prekvapila smutná správa. Kurt bol nájdený vo svojom dome s prestrelenou hlavou. Zanechal list na rozlúčku adresovaný najmä Courtney. Tá však niektoré časti nahlas prečítala ľuďom, ktorí sa s Kurtom prišli rozlúčiť. Okrem iného v liste stálo: „*Je lepšie zhorieť než pomaly vyhasínať...*“

Kurtova smrť znamenala koniec jednej z významných kapitol v dejinách hudby. Ale kto chce, môže si ju vypočuť znovu. Nirvana už síce neexistuje, jej albumy však ostali.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania